Suomen luonnonsuojeluliitto
Asiantuntijalausunto
Ympäristövaliokunta
17. helmikuuta 2026

Asia: VNS 11/2025 vp Valtioneuvoston selonteko pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma

Suomen luonnonsuojeluliitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa seuraavaa:

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma on osa ilmastolain mukaista suunnittelujärjestelmää. Luonnonsuojeluliitto kiittää ensimmäisen lakiin perustuvan suunnitelman laatimisesta. Liiton näkökulmasta **valtioneuvoston pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma ei vastaa ilmastolain velvoitteisiin eikä se esitä uskottavaa visiota ohjaamaan Suomen ilmastopolitiikkaa seuraavien 30 vuoden ajan.**

Ilmastolain mukaisen suunnittelujärjestelmän tarkoituksena on varmistaa lain 2 § mukaisten tavoitteiden, kuten hiilineutraaliustavoitteen ja vuosien 2030, 2040 ja 2050 tavoitteiden, saavuttaminen. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelmassa tulee lain 9 § mukaan esittää kasvihuonekaasujen päästöjen ja poistumien kehitystä koskevat skenaariot sekä toimialakohtaiset etenemisvaihtoehdot ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi suunnitelman tulee vastata lain 8 § mukaisin yleisiin sisältövaatimuksiin.

Suunnitelma on liian yleispiirteinen ja **vain yksi skenaarioista johtaa vuoden 2035 hiilineutraaliustavoitteen saavuttamiseen.** Se, ettei pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma ole linjassa ilmastolain tavoitteiden kanssa on erityisen huolestuttavaa, sillä pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma saatetaan laatia seuraavan kerran vasta kymmenen vuoden päästä, jolloin hiilineutraalius olisi pitänyt jo saavuttaa. Vaikka suunnitelman tarkoituksena ei ole linjata yksittäisiä politiikkatoimia, sen tulee kuitenkin osaltaan edistää lain mukaisten tavoitteiden saavuttamista ja helpottaa keskipitkän aikavälin suunnittelua.

Skenaariot

Suunnitelmassa esitetyt skenaariot ovat ääriskenaarioita, joista mikään ei edusta todennäköistä tulevaisuuden kuvaa. Tämä on ongelmallinen lähtökohta ilmastolain mukaisten tavoitteiden näkökulmasta, sillä suunnitelman tarkoituksena on tukea kyseisten tavoitteiden saavuttamista. Nykyisellään on mahdotonta vertailla vaihtoehtoisia tapoja saavuttaa kaikki ilmastolain mukaiset tavoitteet. Sen sijaan suunnitelma tuo esiin, että osa kehityskuluista ei ole yhteensopivia ilmastotavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Skenaarioita ei myöskään tulisi kutsua etenemisvaihtoehdoiksi, sillä sitä ne eivät ilmastolainkaan valossa ole.

Ympäristö edellä -skenaario on ainoa, joka osoittaa polun hiilineutraalisuuden saavuttamiseen vuonna 2035 ja sen jälkeen hiilinegatiivisuuteen. Se on siis ainoa ilmastolain kanssa yhteensopiva vaihtoehto. Ympäristö edellä -skenaariossa päästövähennysten rinnalla huolehditaan metsien ja maaperän hiilinielujen kasvusta, ja samalla edistetään luonnon monimuotoisuuden elpymistä.

Suomi edellä -vaihtoehto osoittaa, miten politiikan epäjohdonmukaisuus ja lyhytnäköisyys sekä metsien hiilinielujen heikentyminen johtaisivat ilmastotavoitteiden karkaamiseen kauemmaksi. Todellisuudessa mennään Suomen etu edellä nimenomaan silloin, kun tehdään uskottavaa ilmastopolitiikkaa, joka johtaa myös hiilineutraaliuden ja -negatiivisuuden saavuttamiseen.

Markkinat edellä -vaihtoehdossa päästövähennysten onnistuminen perustuu laajamittaisiin teknisiin hiilinieluihin, joiden toteutuminen on epävarmaa, mahdollisesti erittäin kustannustehotonta ja joiden lisääntyvä käyttö kasvattaisi samaan aikaan hakkuita ja heikentäisi luonnon hiilinieluja. Tällainen lähtökohta ei voi toimia Suomen ilmastopolitiikan selkärankana, koska teknologiset ratkaisut eivät korvaa menettämiämme luonnon nieluja eivätkä ole vielä taloudellisesti varmistettavissa.

Yhteiskunta edellä -vaihtoehdossa on oikeudenmukaisen siirtymän kannalta tärkeitä elementtejä, mutta se ei tuo riittävää varmuutta nielujen elpymisestä eikä päästövähennysten vauhdista.

Suomi edellä-, markkinat edellä- ja yhteiskunta edellä -kehityskuvien heikkouksien yhteinen nimittäjä on maankäyttösektorin epävarma tulevaisuus: ilman nielujen voimakasta vahvistamista hiilinegatiivisuutta Suomessa ei saavuteta.

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman skenaariot osoittavat selvästi, että Suomen ilmastolain tavoitteita ei saavuteta ilman maankäyttösektorin nielujen merkittävää ja nopeaa vahvistamista sekä päästövähennysten tehostamista kaikilla sektoreilla. WEM-perusskenaario osoittaa, että nykyisellä politiikalla ilmastotavoitteet jäävät saavuttamatta vuodesta 2030 alkaen ja koko tarkastelukauden ajan aina vuoteen 2050 saakka. Suomen ilmastopolitiikan ei tule nojata kehityskuviin, jotka jo lähtökohtaisesti rikkovat ilmastolakia.

Luonnonsuojeluliiton näkemyksenä on, että suunnitelman skenaarioista vain Ympäristö edellä muodostaa sellaisen tulevaisuuskuvan, joka on yhteensopiva ilmastolain vaatimusten kanssa ja näin ollen Suomen tulee rakentaa pitkän aikavälin ilmastopolitiikka tämän vaihtoehdon ympärille.

Energiajärjestelmä

Energiajärjestelmän skenaariot osoittavat, että Suomen hiilineutraaliustavoite voi toteutua vain, jos energiajärjestelmän sähköistymistä ja energiatehokkuutta toteutetaan johdonmukaisesti myös maankäyttösektorin kestävyyden näkökulmasta. Kehityspolut eroavat toisistaan ennen kaikkea energiantuotannon rakenteen, bioenergian roolin ja sähkönkulutuksen kasvun osalta. Näistä eroista seuraa hyvin erilaisia vaikutuksia hiilinieluihin, luonnonvarojen käyttöön ja huoltovarmuuteen.

Esimerkiksi Markkinat edellä -vaihtoehdossa luotetaan vahvasti teknologisiin hiilinieluihin sekä merkittävään energiantuotannon kasvuun, mikä lisää painetta metsiin ja kasvattaa luonnonvarojen käyttöä. Suomi edellä -vaihtoehdossa huoltovarmuutta vahvistetaan kotimaisella energiantuotannolla, mutta energiankulutus ja bioenergian tarve säilyvät korkeina, mikä heikentää nielujen elpymismahdollisuuksia. Yhteiskunta edellä -malli tuo esiin hajautetun energiantuotannon ja energiatehokkuuden potentiaalin, mutta nojaa liiaksi vapaaehtoisuuteen ja jättää ilmastotavoitteiden saavuttamisen epävarmaksi. Ympäristö edellä -vaihtoehto yhdistää päästövähennykset ja nielujen vahvistamisen rajoittamalla bioenergian käyttöä, vähentämällä energiankulutusta ja turvaamalla metsien hiilensidonnan.

Skenaariot osoittavat, että Suomen energiajärjestelmän on tulevaisuudessa perustuttava tehokkuuteen ja luonnonvarojen rajoitettuun käyttöön.

Suomen luonnonsuojeluliitto
Asiantuntijalausunto
Ympäristövaliokunta
17. helmikuuta 2026

Teollisuus ja palvelut

Ne vaihtoehdot, joissa kotimaisen energiaintensiivisen teollisuuden tuotanto ja investoinnit kasvavat voimakkaasti, lisäävät myös energiankulutusta ja metsien käyttöön kohdistuvaa painetta. Tämä kasvattaa riskiä siitä, että maankäyttösektori ei kykene palautumaan vahvaan nieluun ilmastolain edellyttämällä aikataululla. Skenaarioissa, joissa digitalisaation ja teknologisen kehityksen oletetaan kiihdyttävän teollisuuden arvonlisää, sähkönkulutuksen voimakas kasvu muodostaa uuden haasteen energiajärjestelmälle ja hiilinielujen turvaamiselle.

Teollisuuden ilmastoratkaisujen tulee olla sellaisia, että energiankulutus ja materiaalivirrat pysyvät luonnon kantokyvyn rajoissa. Metsäteollisuuden kehitysoletukset ovat ilmastotavoitteiden kannalta ratkaisevia. Korkeat hakkuutasot heikentävät nieluja ja siten vaikeuttavat ilmastolain velvoitteiden täyttämistä. Ympäristö edellä -vaihtoehdossa, jossa puun käyttöä vähennetään ja tuotanto kohdennetaan pitkäikäisiin tuotteisiin, metsien hiilinielu voi elpyä ja tukea hiilineutraaliuden saavuttamista.

Liikenne
Vaihtoehdot, jotka nojautuvat merkittävästi biopolttoaineisiin, lisäävät kilpailua biomassasta ja heikentävät edellytyksiä vahvistaa maankäyttösektorin hiilinieluja. Esimerkiksi Suomi edellä -vaihtoehdossa polttomoottoriautojen myyntiä jatketaan pitkälle 2040-luvulle, mikä hidastaa sähköistymistä ja kasvattaa energiankulutusta juuri silloin, kun sen pitäisi kääntyä laskuun. Esimerkiksi Markkinat edellä -skenaario tuottaa päästövähennyksiä nopeammin, mutta sen perustuminen laajamittaisten sähköpolttoaineiden ja vedyn varaan tuo mukanaan merkittäviä epävarmuuksia kustannusten ja infrastruktuurin osalta.

Ympäristö edellä -vaihtoehto tarjoaa liikenteelle ainoan johdonmukaisen tiekartan hiilinegatiivisuuteen. Päästövähennykset syntyvät pääosin suorasta sähköistymisestä ja liikennesuoritteen vähentämisestä, mikä vähentää polttoainekysyntää voimakkaammin kuin muissa vaihtoehdoissa. Liikennesuoritteen vähentämiseksi tulisi toteuttaa rakenteellisia muutoksia, jotka lisäävät julkisen liikenteen käyttöä sekä edistävät kävelyä ja pyöräilyä.

Rakennukset
Kestävä rakennuspolitiikka edellyttää, että resurssitehokkuus ja olemassa olevan rakennuskannan hyödyntäminen asetetaan etusijalle. Ympäristö edellä -skenaario vastaa tähän selkeimmin, siinä tilatarpeet tyydytetään ensisijaisesti korjaamalla ja käyttötarkoituksia muuntamalla, ja uusi rakentaminen kohdistuu vain todellisiin tarpeisiin. Samalla se perustuu korkeaan energiatehokkuuteen, sekä fossiilisen lämmityksen nopeaan poistumiseen, mikä on välttämätöntä rakennussektorin päästöjen saavuttamiseksi ilmastolain edellyttämälle tasolle.

Maatalous
Skenaariot, joissa kulutustottumusten ei oleteta muuttuvan ja eläintuotanto pyritään säilyttämään lähes ennallaan, johtavat väistämättä siihen, että maatalouden päästöt alenevat vain vähän. Tämä on selkeästi nähtävissä huoltovarmuutta painottavassa vaihtoehdossa, jossa maataloustuotanto säilyy ennallaan ja turvepeltojen päästöjä hillitseviä toimia ei tehdä tarpeeksi laajasti.

Suomen luonnonsuojeluliitto
Asiantuntijalausunto
Ympäristövaliokunta
17. helmikuuta 2026

Vaihtoehdot, joissa eläinperäisten tuotteiden kulutus vähenee ja kasvipohjaisen tuotannon rooli kasvaa, tarjoavat ainoat uskottavat polut maatalouden päästöjen merkittävälle laskulle. Päästövähennykset syntyvät erityisesti turvepeltojen vettämisestä ja kosteikkoviljelystä, lannoituksen vähentämisestä sekä eläinmäärän kohtuullistamisesta. Näissä vaihtoehdoissa myös maankäytön mahdollisuudet hiilinielujen vahvistamiseen paranevat olennaisesti.

Maankäyttösektori

Etenemisvaihtoehtojen välillä on suuria eroja erityisesti metsien käsittelyn ja hakkuutason osalta. Ympäristö edellä -vaihtoehto tarjoaa polun ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi, sillä maltillinen hakkuutaso ja metsien suojelu mahdollistavat maankäyttösektorin kääntymisen vahvaksi nieluksi jo 2030-luvun alkupuolella.

Teknologia edellä -vaihtoehdossa korkea hakkuutaso pitää maankäyttösektorin päästölähteenä pitkälle tulevaisuuteen, mikä on ilmastotavoitteiden ja EU:n LULUCF-velvoitteiden vastaista. Suomi edellä -vaihtoehto jää selvästi jälkeen nielujen vahvistamisessa, sillä siinä ei huomioida riittävästi hiilivarastojen pitkäjänteistä säilyttämistä. Yhteiskunta edellä -vaihtoehdon vaikutus hiilinielujen kokonaiskehitykseen jää rajalliseksi ilman laajempaa suojelu- ja ennallistamispanostusta.

Luonnonsuojeluliitto panee merkille, että Sitran tilaamassa tuoreessa selvityksessä (Lintunen ym. 2026) sekä Ilmastopaneelin ja Luontopaneelin raportissa (Seppälä ym. 2026) metsien hakkuiden maltillistaminen ja suojelupinta-alan lisääminen mahdollistivat sekä ilmastotavoitteiden että luontotavoitteiden saavuttamisen. Tulokset ovat samansuuntaisia Ympäristö edellä -skenaarion kanssa. **Luonnonsuojeluliitto korostaakin tarvetta etsiä keinoja, joilla eri ympäristötavoitteet voidaan saavuttaa samaan aikaan.**

Luonnonsuojeluliitto on huolissaan pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman ajantasaisuudesta, sillä Luonnonvarakeskuksen (Kangas ym. 2026) uusimpien tietojen perusteella KEITO-skenaariot yliarvioivat tulevaa metsien kasvua ja siten myös hiilinielua. Tämän vuoksi myös Ympäristö edellä -skenaarioon liittyy suuria epävarmuuksia. Tutkijoiden mukaan Suomen metsät ovat jo nykyhakkuilla kehittymässä pysyväksi päästölähteeksi.

Liiton mielestä suunnitelma ei riittävissä määrin huomioi kulutustottumusten muutoksen tarvetta, luonnonvarojen kestämättömän käytön lopettamista ja luonnon monimuotoisuuden turvaamista.

Suunnitelman valmistelu

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta oli lausuntopyyntö Lausuntopalvelu.fi-palvelussa 7.–23.11.2025. Luonnonsuojeluliitto huomauttaa, että lausuntoaika oli hyvin lyhyt huomioiden ilmastopolitiikan yleisen kiinnostavuuden, suunnitelman lainsäädännöllisen perustan, ihmisten yhdenvertaisen osallistumismahdollisuuden ja ilmastokriisin vakavuuden suomalaiselle yhteiskunnalle.

Lisätietoja
Hanna Aho, johtava asiantuntija, 040 628 9495, hanna.aho@sll.fi
Nelli Immonen, ilmastoasiantuntija, 045 7885 2037, nelli.immonen@sll.fi